

ثقل دعای عرفه بر مضامین عرفانی باشد نه نوحه خوانی

نویسنده کتاب «عرفان عرفه» گفت: دعای عرفه سرشار از مضامین عرفانی است. نباید قرائت این دعا را با نوحه خوانی همراه کنیم، بلکه باید با توجه به محتوای آن به حال و هوای عرفانی امام حسین نزدیک شویم.

نویسنده کتاب «عرفان عرفه» گفت: دعای عرفه سرشار از مضامین عرفانی است. نباید قرائت این دعا را با نوحه خوانی همراه کنیم، بلکه باید با توجه به محتوای آن به حال و هوای عرفانی امام حسین نزدیک شویم.

خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه _ مهدی مستقیمی: به مناسبت فرارسیدن نهم ذیحجه و روز عرفه و بررسی فضائل و سجایای این روز عظیم در باور اسلامی و نیز تشریح و تبیین دعای شریف امام حسین(ع) بر آن شدیم تا گفتگویی با حجت الاسلام والمسلمین قادر فاضلی، استاد حوزه و دانشگاه و مؤلف کتاب «عرفان عرفه»؛ ترتیب دهیم که مشروح آن را در ادامه می خوانید؛

*روز عرفه و جایگاه این روز در روایات و باورهای دینی و اسلامی چگونه تصویر شده است؟ نکات اثرگذار و مؤثر در جهت تغییر و تحول و شناخت به عظمت و خلقت خداوند در ادعیه مشهور این روز، چگونه تبیین شده اند؟

روز نهم ذی الحجه در منطقه ای در حدود بیست و پنج کیلومتری شهر مقدس مکه مکرمه، حجاج بیت الله الحرام در موقعیت و مکانی به نام صحرای عرفات گرد هم جمع می آیند و به راز و نیاز با خداوند سبحان مشغول می گردند. این روز بزرگ و اجتماع گسترده، یکی از مناسک مهم حجاج، در مراسم حج ابراهیمی است.

در باب وجه تسمیه روز عرفه، چند نقل قول مشهور وارد است؛ یکی این است که در این روز، انسان، به مقام معرفت و شناخت واقعی خالق خود نائل گشته است و وجه دیگر نامگذاری این روز این است که، نقل است حضرت آدم(ع) و حضرت حوا(ع)، در این روز یکدیگر را شناختند.

اما وجه مهم و اساسی این روز همان شناخت و معرفتی است که انسان به واسطه عبادت در این روز، نسبت به خالق خود به دست می آورد. در حدیث شریفی از نبی مکرم اسلام(ص) آمده است: "الحج عرفة"؛ یعنی حج چیزی غیر از شناخت و معرفت خداوند نیست. آن چه در این روز و در مقام گرامیداشت روز عرفه بسیار مورد توجه و اعتبار قرار گرفته است، بحث ادعیه ها و مناجات های سفارش شده ائمه معصوم(ع) در این روز گرامی است.

مهمترین دعاها سفارش شده در این روز، دعاها و نیایش های حضرت اباعبدالله(ع) و حضرت زین العابدین(ع) است. دعای حضرت اباعبدالله(ع) در این روز، یکی از عارفانه ترین و ناب ترین زمزمه های الهی و معرفتی است که بحمدالله چند سالی است در این روز و در جای جای میهن پهناور و اسلامی ما قرائت و زمزمه می شود و منشأ تجمع و توسل و هم نوایی توده های عظیم مردمی می گردد.

این دعای شریف، به واقع، مناجاتی عارفانه است که انسانی می باید در تمامی سال با آن در ارتباط باشد و توجه و توسل به آن نمی بایست فقط محدود به یک روز و زمان خاص گردد.

دعای عرفه مناجاتی عارفانه است که انسانی می باید در تمامی سال با آن در ارتباط باشد و توجه و توسل به آن نمی بایست فقط محدود به یک روز و زمان خاص گردد

این دعای شگرف که مجموعه ای است از فرازهای بزرگ عرفانی و کلامی و ارزشی، به راستی می تواند منشأ تحولات عظیمی در جامعه گردد و عدم توجه مناسب به آن، قطعاً ناسپاسی بزرگی به حساب خواهد آمد.

در حالات حضرت سیدالشهدا(ع) در روز عرفه و قرائت این دعای شریف نقل است که، ایشان مقارن این روز در صحرای عرفات در حالی که تمام قد ایستاده بودند و رو به مسجد الحرام نموده بودند و تمامی صورت حضرت از اشک دیدگان، تر شده بود، این دعای گرانقدر را قرائت نموده اند. در تاریخ آمده است این حالت و ندبه حضرت سیدالشهدا(ع)، به قدری تأثیرگذار و قابل توجه بوده است که تمامی اطرافیان و یاران حضرت(ع)، تحت تأثیر ایشان منقلب شده بودند.

حضرت سیدالشهدا(ع) این دعا را با حمد و ستایش خداوند سبحان آغاز نموده اند و فرموده اند: "الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَيْسَ لِقَضَائِهِ دَافِعٌ وَلَا لِعَطَائِهِ مَانِعٌ وَلَا كَصُنْعِهِ صُنْعُ صَانِعٍ وَهُوَ الْجَوَادُّ الْوَاسِعُ قَطَرَ أَجْنَسَ الْبِدَائِعِ وَأَثَقَنَ يَجْكَمَتِهِ الصَّنَائِعُ"; حضرت اباعبدالله(ع) در این دعا به خداوند بیان می فرمایند که: حمد مخصوص خدایی است که قضا و قدر او را به هیچ طریقی نمی توان دفع کرد و از سویی دیگر حمد مخصوص پروردگاری است که اگر بخواهد چیزی را به بنده اش عطا نماید، کسی قادر نخواهد بود آن عطا و بخشش را بازگرداند. این همان اشارتی است که خداوند در قرآن کریم و خطاب به پیامبر اکرم(ص) بیان می فرماید: "أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْتَى" و یا اشاراتی است که در باب وجود حضرت موسی(ع) بیان داشته است که با توجه به اینکه فرعون، هزاران کودک را از ترس نابودی حکومتش به قتل رساند ولی، با عنایت خدا، همان کودکی که کاخ فرعون را نابود می کرد، به امر خداوند در قصر فرعون پرورده شد.

در فرازی دیگر از این دعای شریف، حضرت سیدالشهدا(ع) با نهایت خضوع و خشوع به خداوند عرضه می دارد: "إِلَهِي أَنَا الْفَقِيرُ فِي غِنَايَ فَكَيْفَ لَا أَكُونُ فَقِيرًا فِي فَقْرِي إِلَهِي أَنَا الْجَاهِلُ فِي عِلْمِي فَكَيْفَ لَا أَكُونُ جَهْلًا فِي جَهْلِي"; یعنی؛ بارالها! اگر من توانگر توانگر نیز گردم، باز در برابر تو فقیر فقیر هستم؛ بارالها، خود را در نهایت جهل و نادانی می دانم.

حضرت زین العابدین(ع) در فرازی دیگر و در مقام توبه و انابه به درگاه خداوند و در ادامه همین دعا می فرمایند: "تُبَّ عَلَيَّ تَوْبَةً نَصُوحًا لَا تُبْقِ مَعَهَا ذُنُوبًا صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً، وَلَا تَذَرْ مَعَهَا عِلَانِيَةً"; یعنی، بارالها! توبه و بازگشت مرا بپذیر و به من توفیقی عطا فرما که بازگشتی پسندیده نسبت به تو به جای بیاورم. توبه پسندیده، در واقع بازگشتی است که هیچ ذره ای گناه و عصیان، چه کوچک و چه بزرگ، بعد از آن، برای انسان باقی نمانده باشد. این فرازهای نورانی به واقع سرمشقی است که انسان ها می بایست بدانند و در هنگام تشریف به حج ابراهیمی و حضور در آن مراسم الهی و معنوی، می بایست آگاه باشند که چگونه می بایست با خداوند صحبت و معاشرت نمایند.

ائمه معصوم(ع) هر کدام با مضامین عارفانه ای که در این ادعیه شریف نقل کرده اند، به واقع انسان را با زوایای مخفی و ناپیدای معرفتی و ارزشی الهی آشنا کرده اند

ائمه معصوم(ع) هر کدام با مضامین عارفانه ای که در این ادعیه شریف نقل کرده اند، به واقع انسان را با زوایای مخفی و ناپیدای معرفتی و ارزشی الهی آشنا کرده اند.

از اساتید بنام حوزه دین و عرفان، می بایست از مرحوم علامه جعفری(ره) نام برد که در تألیفی، شرحی بر این دعای عظیم نگاشته اند و همچنین مقام معظم رهبری(دامت برکاته) نیز از اشخاصی هستند که بی نهایت در توجه به این دعای شریف، اهتمام و سفارش دارند. ایشان در بیان جایگاه دعاها منقول از حضرات معصومین(ع) در باب روز عرفه فرمودند: دعاها بزرگی از امام حسین(ع) و امام سجاد(ع) در باب روز عرفه منقول است که دعای پسر، شرح دعای پدر است. حضرت سجاد در دعای عرفه می فرمایند: "اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ بِدِيَعِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ، رَبِّ الْأَرْبَابِ، وَ إِلَهَ كُلِّ مَلُوكٍ، وَ خَالِقَ كُلِّ مَخْلُوقٍ، وَ وَارِثَ كُلِّ شَيْءٍ؛ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ؛ وَ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ عِلْمُ شَيْءٍ".

*شرح دعای شریف عرفه، چگونه می تواند منشأ حرکت و پویای انسانی نسبت به ذات اقدس الهی گردد؟ مناسبات صحیح در پردازش نسبت به این سفارشات دینی، چگونه می بایست پی ریزی شوند؟

این دعای عظیم، نهایت عرفان و توجه به ذات اقدس الهی است. حجاج و زائران گرانقدر خانه خدا و متولیان امور می بایست بی نهایت در تفهیم معانی والای این دعای شریفه، همت گمارند و فقط صرف قرائت دعا مورد توجه قرار نگیرد. این دعا، مملو از مضامین والای ارزشی و الهی است؛ این دعا می بایست مورد تفسیر و پردازش قرار گیرد و حجاج و مردم می بایست از خداوند حوائجی را بطلبند که در هیچ مکان و موقعیتی دیگر نمی توان به آن حوائج دست یابند مگر در هنگام حضور در صحرای عرفات و هنگام قرائت دعای شریف عرفه؛ یکی از خواسته های سیدالشهدا(ع) در این دعا از خداوند این است که؛ بارالها! از آن علم و دانشی که فقط نزد تو است و هیچ کسی غیر از تو از آن آگاه نیست، به من عطا فرما؛.

این دعای عظیم، نهایت عرفان و توجه به ذات اقدس الهی است. حجاج و زائران گرانقدر خانه خدا و متولیان امور می بایست بی نهایت در تفهیم معانی والای این دعای شریفه، همت گمارند و فقط صرف قرائت دعا مورد توجه قرار نگیرد

در کشور ما متأسفانه فقط صرف قرائت این دعای شریف مورد توجه قرار دارد و باز متأسفانه از تفسیر و دقت در مفاهیم و معانی والای عرفانی و اخلاقی این دعا اجتناب می شود. نمی بایست قرائت دعای شریف عرفه، با ذکر مصائب و نوحه

سرایای برای حضرت سیدالشهدا(ع) همراه گردد؛ این دعا سرشار از مضامین عرفانی است که از حضرت سیدالشهدا(ع) روایت شده است.

موقعیت عرفه می بایست نقطه ثقل توجه به مضامین و تعبیر عرفانی این دعای شریف قرار گیرد و فقط و فقط، مناسبات خاص و مورد توجه امام حسین(ع) نشر و تبیین گردند.

باید دانست که این امام عارف ما، چگونه با خداوند ارتباط برقرار کرده است و با چه تعبیری، خداوند را مورد خطاب قرار داده است. ما باید حال و احوال خود را در روز عرفه، به حال و هوای عرفانی حضرت سیدالشهدا(ع) نزدیک نماییم. این مضامین عارفانه، در هیچ حوزه علمیه ای و یا دانشگاهی یافت نخواهد شد. این مضامین را فقط، می بایست در محضر ائمه(ع) فرا گرفت و آموخت.

در فرازی از این دعا، حضرت سیدالشهدا(ع) به خداوند عرضه می دارد: "مَاذَا وَجَدَ مَنْ فَقَدَكَ وَ مَا الَّذِي فَقَدَ مَنْ وَجَدَكَ؟ لَقَدْ خَابَ مَنْ رَضِيَ دُونَكَ بَدَلًا؛ یعنی؛ بارالها؛ کسی که تو را یافت چه چیزی را نیاز دارد و کسی که تو را از دست دهد، چه چیزی به دست آورده است. این فراز شریف، به واقع کلید طلایی، هستی شناسی و معرفت شناسی الهی است. این حالات منحصر به فرد، فقط در مواقعی خاص به انسان دست می دهد که روز عرفه، یکی از این ایام است و انشاءالله متولیان و بانیان فرهنگی این مراسم، هر چه بیشتر به عمق بخشی و معرفت افزایی مردم نسبت به مضامین عارفانه این دعا، همت گمارند.

کشف اسرار دعای شریف عرفه، ما را در شناخت و آگاهی نسبت به موقعیت این روز گرامی، یاری خواهد رساند. این ادعیه، می بایست خط مشی تمام افراد جامعه قرار گیرد تا، ان شاءالله به اهداف عالیه انسانی و معرفتی نائل گردیم.